

Exam. Code: 0002
Sub. Code: 0141

2071
B.A./B.Sc. (General) Second Semester
Sociology
Paper: Sociology Stratification
(In all mediums)

Time allowed: 3 Hours

Max. Marks: 90

NOTE: Attempt five questions in all, including Question No. I which is compulsory and selecting one question from each Unit.

x-x-x

I. Attempt any nine of the following in 4-6 lines each:-

- a) Social stratification
- b) Ascribed status
- c) Differentiation
- d) Conflict approach of stratification
- e) Class struggle
- f) Weber's views on party
- g) Endogamy as a feature of caste
- h) Gender
- i) Open system of stratification
- j) Social mobility
- k) Education as an indicator of social mobility
- l) Inter-generational mobility

(9×2)

UNIT – I

- II. What do you understand by social stratification? Discuss its features. (18)
- III. Define social stratification and discuss its elements. (18)

UNIT – II

- IV. Critically analyse functionalist theory of social stratification as proposed by Davis and Moore. (18)
- V. Discuss Marx's theory of social stratification. (18)

UNIT – III

- VI. Is the caste system changing into the class system? What are the factors responsible for this change? (18)
- VII. Discuss race and gender as forms of social stratification. (18)

UNIT – IV

- VIII. Define social mobility and discuss various types of social mobility. (18)
- IX. Discuss the various indicators of social mobility. (18)

x-x-x

(Hindi and Punjabi versions enclosed)

P.T.O.

(2)

ਨੋਟ: ਕਿਹੀਂ ਪਾੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ ਕੇ ਉਤਰ ਦੇਂ। ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ ਭਾਗ (1-4) ਸੇ
ਏਕ-ਏਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਾ ਚਯਨ ਕਰੋਂ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ-1 ਅਨਿਵਾਰਯ ਹੈ।

_*_*_*_

1. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਮੇਂ ਸੇ ਕਿਹੀਂ ਨੌ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਂ (ਪ੍ਰਤ੍ਯੇਕ) ਕਾ ਉਤਰ 4-6
ਪੰਕਿਤਯੋਂ ਮੇਂ ਦੀਯੋਏ:-

- (ਕ) ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਣ
- (ਖ) ਨਿਖਾਰਿਤ ਸ੍ਥਿਤਿ
- (ਗ) ਵਿਖੇਦਨ
- (ਘ) ਸਤਰੀਕਰਣ ਕਾ ਸੰਬਰ੍ਥ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਿਕੋਣ
- (ਙ) ਵਰ੍ਗ ਸੰਬਰ੍ਥ
- (ਚ) ਪਾਰਟੀ ਪਰ ਵੇਬਰ ਕੇ ਵਿਚਾਰ
- (ਛ) ਸਜਾਤੀਯ ਵਿਵਾਹ ਜਾਤਿ ਕੀ ਏਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ
- (ਜ) ਲਿੰਗ
- (ਝ) ਸਤਰੀਕਰਣ ਕੀ ਖੁਲੀ ਪ੍ਰਯਾਲੀ
- (ਞ) ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ
- (ਟ) ਸਿਖਾ ਏਕ ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਕੇ ਸੰਕੇਤਕ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ
- (ਠ) ਅੰਤਰ-ਪੀਠੀਗਤ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ

ਭਾਗ-1

2. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਣ ਸੇ ਆਪ ਕਯਾ ਸਮਝਤੇ ਹੈ ? ਇਸਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਓਂ
ਕੀ ਚਰਚਾ ਕੀਯੋਏ।
3. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਣ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੀਯੋਏ ਤਥਾ ਇਸਕੇ ਤਤ੍ਵੋਂ ਕੀ
ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਯੋਏ।

ਭਾਗ-2

4. ਡੇਵਿਸ ਔਰ ਮੂਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਣ ਕੇ ਕਾਰਯਾਤਮਕ
ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਕਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਯੋਏ।
5. ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਣ ਕੇ ਮਾਰਕਸ ਕੇ ਸਿਦ੍ਧਾਂਤ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਯੋਏ।

ਭਾਗ-3

6. ਕਯਾ ਜਾਤਿ ਵਯਵਸ੍ਥਾ ਵਰ੍ਗ ਵਯਵਸ੍ਥਾ ਮੇਂ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਸ ਬਦਲਾਵ ਕੇ
ਲਿਏ ਜਿੰਮੇਦਾਰ ਕਾਰਕ ਕਯਾ ਹੈ?
7. ਜਾਤਿ ਔਰ ਲਿੰਗ ਕੀ ਸਾਮਾਜਿਕ ਸਤਰੀਕਰਣ ਕੇ ਰੂਪੋਂ ਕੇ ਰੂਪ ਮੇਂ ਚਰਚਾ
ਕੀਯੋਏ।

ਭਾਗ-4

8. ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਕੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਯੋਏ ਤਥਾ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਕੀ
ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਕੀ ਵਿਵੇਚਨਾ ਕੀਯੋਏ।
9. ਸਾਮਾਜਿਕ ਗਤਿਸ਼ੀਲਤਾ ਕੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਕੇਤਕੋਂ ਕੀ ਵਯਾਖਯਾ ਕੀਯੋਏ।

_*_*_*_

(3)

ਨੋਟ: ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਭਾਗ (1-4)
ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ-ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਸਾਰਿਆਂ
ਵਿੱਚੋਂ ਕੁੱਲ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

_*_*_*_

1. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਹਰ ਇਕ) ਦੇ
ਉੱਤਰ 4-5 ਸਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ:-

- (ੳ) ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰ
- (ਅ) ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਥਿਤੀ
- (ੲ) ਭਿੰਨਤਾ
- (ਸ) ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ
- (ਹ) ਜਮਾਤੀ ਸੰਘਰਸ਼
- (ਕ) ਪਾਰਟੀ ਬਾਰੇ ਵੇਬਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ
- (ਖ) ਸਜਾਤੀ ਵਿਵਾਹ ਜਾਤੀ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਵਜੋਂ
- (ਗ) ਲਿੰਗ
- (ਘ) ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੀ ਖੁੱਲੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ
- (ਙ) ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ
- (ਚ) ਸਿੱਖਿਆ, ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਸੂਚਕ ਵਜੋਂ
- (ਛ) ਅੰਤਰ-ਪੀਠੀ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ

ਭਾਗ-1

2. ਤੁਸੀਂ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ 'ਤੇ ਕੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ? ਇਸ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਬਾਰੇ
ਚਰਚਾ ਕਰੋ।
3. ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-2

4. ਡੇਵਿਸ ਅਤੇ ਮੂਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਦੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲਤਾਵਾਦੀ
ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰੋ।
5. ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-3

6. ਕੀ ਜਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਜਮਾਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਰਹੀ ਹੈ? ਇਸ ਤਬਦੀਲੀ ਲਈ
ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਰਕ ਕੀ ਹਨ?
7. ਨਸਲ ਅਤੇ ਲਿੰਗ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਪੱਧਰੀਕਰਣ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ
ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

ਭਾਗ-4

8. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਲਿਖੋ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀਆਂ
ਕਿਸਮਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੋ।
9. ਸਮਾਜਿਕ ਗਤੀਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਚਕਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।

_*_*_*_